

*Слободян Т. А.,
здобувач вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Найбільш суттєвим чинником щодо формування чисельності будь-якого населення є соціально-економічні умови.

Розміщення населення по території та особливості його зосередження в різних типах поселень обумовлені специфікою соціально-економічного розвитку країни, конкретними зрушеннями в економічній і соціальній сферах, а також у територіальній структурі та організації народного господарства, особливо галузей матеріального виробництва [1].

Населення – сукупність людей, що постійно живуть у межах якоїсь конкретно вказаної території (райони, міста, області, частини країни, країни, континенту чи всієї земної кулі тощо). Це один із головних індикаторів соціально-економічного розвитку держави та її регіонів.

Соціальна структура населення – це система різноманітних видів спільнот і стійких та впорядкованих зв'язків між ними.

Якщо аналізувати склад населення, то можна поділити його на основні та неосновні класи, групи та верстви всередині класів, а також прошарки між ними. Важливим елементом соціальної структури населення вважають проміжні та середні верстви. Відповідно до рекомендацій Міжнародної організації праці (МОП) і міжнародних конференцій статистиків праці, усе населення розподілене на економічно активне й економічно неактивне [3].

Економічно активне населення – це частина населення, яка пропонує свою працю для виробництва товарів і надання різноманітних послуг. Кількісно ця група населення складається із зайнятих і безробітних, які на цей момент не мають роботи, але бажають її отримати.

Економічно неактивне населення – це та частина населення, яка не входить до складу ресурсів праці. До них належать:

- учні, студенти, курсанти, які навчаються в денних навчальних закладах;
- особи, які отримують пенсію за віком або на пільгових умовах;
- особи, які отримують пенсію у зв'язку з інвалідністю;
- особи, зайняті веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми, хворими родичами;
- особи, які не можуть знайти роботу, припинили її пошук, вичерпавши всі можливості, проте вони можуть і готові працювати;
- інші особи, яким нема потреби працювати, незалежно від джерела доходу [3].

Взагалі, уявлення про зумовленість соціально-економічної диференціації населення природним і технічним розподілом праці, спеціалізацією трудових функцій і, відповідно, про професійну належність індивідів як головний критерій соціальної стратифікації започатковано в рамках структурно функціонального підходу (М. Вебер, Е. Дюркгейм, Е. Девіс, Т. Парсонс та ін.). Ідеї про пріоритет зайнятості, професії у системі соціальних ресурсів, що визначають соціально-економічні класи у своїх роботах розвивали П. Блау, О. Д. Данкен, Е. М. Едвардс, П. Россі, Д. Дж. Трейман та ін. При цьому у роботах Е. М. Едвардса закладено основи поєднання об'єктивних (оцінки професійного статусу) та суб'єктивних (самоідентифікація) характеристик соціально класової належності, П. Блау й О.Д. Данкен для характеристики соціального становища окремих верств використовували професійну позицію у взаємозв'язку з рівнем освіти і доходу, Д. Дж. Трейман здійснював порівняльний аналіз соціальних статусів за допомогою шкали професійного престижу тощо. Серед дослідників, що у різні періоди аналізували соціально класові утворення на основі багатофакторних моделей соціальної ієрархії із залученням освітньо професійних чинників, слід згадати також Г. Гензбума, Д. Греймана, Г. Ленські, П. Сорокіна [2].

У сучасних умовах зайнятість, професійний та освітній рівень стають пріоритетними у системі соціальних ресурсів, які визначають соціально-економічну структуру населення. Освітньо-професійна структура є однією з основних складових соціально-економічної структури суспільства як системи, що скла дається із різних соціальних груп.

Попри доволі високий освітній рівень зайнятого населення України, його структура за заняттями відзначається наявністю диспропорцій, найбільш кричущою з яких слід визнати невинувато високу частку представників найпростіших професій. Вагомими обтяжувальними чинниками щодо подальшої трансформації соціально-професійної структури зайнятого населення відповідно до потреб інноваційної моделі економічного зростання є надто повільна структурно технологічна перебудова економіки країни, її значне відставання за техніко-технологічним рівнем виробництва, а також відсутність системи безперервної освіти населення впродовж життя.

Список використаних джерел:

1. Характеристика населення України. URL: <https://buklib.net/books/27297/> (дата звернення: 03.03.2023).
2. І. О. Курило «Соціально-економічна структура населення України». URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/11847> (дата звернення: 03.03.2023).
3. Г. В. Назарова «Економіка праці», 2019 р. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/07/Nazarova.-Ekonomika-pratsi_2019.pdf (дата звернення: 03.03.2023).

Науковий керівник - **Табацкова Г. В.**,
кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв